

«Μία κάμερα, πολλές ιστορίες. Η φωτογραφία και ο κινηματογράφος ως εργαλεία δημιουργικής γραφής.»

Ζαχαριάδου Ελένη¹, Δημοπούλου Φωτεινή²

¹ Δασκάλα, Διθέσιο Δημοτικό Σχολείο Βατόλακκου
zacharelen@yahoo.gr

² Δασκάλα, Διθέσιο Δημοτικό Σχολείο Βατόλακκου
fotinidim85@gmail.com

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η φωτογραφία και ο κινηματογράφος χρησιμοποιήθηκαν ως εργαλεία δημιουργικής γραφής και καλλιτεχνικής έκφρασης σε ένα πολιτιστικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα, που εφαρμόστηκε σε όλες τις τάξεις του διθέσιου Δημοτικού Σχολείου Βατόλακκου το σχολικό έτος 2016-2017. Πρόκειται για ολοκληρωμένη πρόταση που συνδυάζει τα δύο μέσα μεταξύ τους, με δραστηριότητες φιλιαναγνωσίας, γλώσσας, ιστορίας και φυσικών επιστημών. Το πρόγραμμα διοργανώθηκε από τις δύο δασκάλες του σχολείου για παιδιά που ασχολήθηκαν με το θέμα για πρώτη φορά. Έπειτα από τη θετική αξιολόγησή του, το πρόγραμμα συνεχίζεται για δεύτερη σχολική χρονιά (2017-2018).

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: Φωτογραφία, κινηματογράφος, δημιουργική γραφή, πολιτιστικό πρόγραμμα

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η οπτικοακουστική έκφραση συγκρίνεται με τον προφορικό και γραπτό λόγο, ως σύστημα επικοινωνίας με ανάλογα χαρακτηριστικά. Τα οπτικοακουστικά κείμενα μπορούν να είναι αφηγηματικά, ποιητικά, διαφημιστικά κ.ά. Μπορούν να αξιοποιούν σχήματα λόγου και συμβολισμούς, υφολογικά και καλολογικά στοιχεία, έχουν δομή και ρυθμό (Θεοδωρίδης, 2011: 103).

Οι λόγοι διδασκαλίας αυτού του συστήματος επικοινωνίας είναι σήμερα επιτακτικοί. Οι μαθητές/-ριες γίνονται καθημερινά δέκτες οπτικοακουστικού υλικού, το οποίο είναι απαραίτητο να μπορούν να επεξεργαστούν κριτικά. Στην ανάπτυξη κριτικής στάσης απέναντι στο οπτικοακουστικό υλικό συμβάλλουν οι συγκρίσεις μεταξύ διαφόρων οπτικοακουστικών κειμένων, η μελέτη της σχέσης της εικόνας με τον ήχο κ.ά. Επιπλέον η παραγωγή οπτικοακουστικού υλικού από ίδια τα παιδιά συμβάλλει στην ανάπτυξη κριτικής στάσης προς όλα τα είδη κειμένων, πλουτίζοντας παράλληλα τη διδασκαλία της γλώσσας και εμπλέκοντας όλα τα παιδιά στο πλαίσιο οποιουδήποτε γνωστικού αντικείμενου του Προγράμματος Σπουδών. Ένα πρόγραμμα οπτικοακουστικής έκφρασης μπορεί να περιλαμβάνει ασκήσεις μικρών ταινιών για εξοικείωση με τα διάφορα είδη (ρεπορτάζ, animation κ.ά.), καταγραφή μιας εργασίας κατά την εξέλιξή της, φωτοαφηγήσεις κ.λπ., καθώς και επισκέψεις σε εκθέσεις και φεστιβάλ για παρακολούθηση ταινιών. Τα έργα που γνωρίζουν ή

παράγουν οι μαθητές/-ριες αποτελούν αφορμές για προβληματισμό και συζήτηση, απαραίτητα για την κριτική προσέγγιση της μάθησης και της επικοινωνίας (Θεοδωρίδης, 2011: 104-109).

Επιπλέον, όπως θα δούμε παρακάτω, ένα πρόγραμμα οπτικοακουστικής έκφρασης μπορεί να συνδυάζει ποικιλία γνωστικών αντικειμένων. Μέσω της διαθεματικότητας τα παιδιά μπορούν να συνδέσουν τη γνώση με την καθημερινή ζωή μέσα σε συγκεκριμένο κοινωνικό, πολιτισμικό και οικονομικό πλαίσιο (Θεοδωρίδης, 2008: 167). Αυτό το πλαίσιο είναι καίριο κομμάτι της μαθησιακής δραστηριότητας και επηρεάζει τα αποτελέσματά της (Επιμορφ. υλικό για την εκπ/ση των επιμορφωτών στα Π.Κ.Ε., 2007: 27).

Για το εκπαιδευτικό πρόγραμμα που περιγράφεται παρακάτω χρησιμοποιήθηκαν εργαλεία κυρίως ανακαλυπτικά και διερευνητικά. Η ανακαλυπτική και η διερευνητική μάθηση στηρίζονται κυρίως στις εποικοδομιστικές θεωρίες, σύμφωνα με τις οποίες *«το άτομο, βάσει της αλληλεπίδρασής του με τον κόσμο, οικοδομεί, ελέγχει, αναδιατάσσει τις γνωστικές του αναπαραστάσεις, οι οποίες στη συνέχεια προσδίδουν νόημα στον κόσμο»* (Επιμορφ. Υλικό για την Εκπ/ση των Επιμορφωτών στα Π.Κ.Ε., 2007: 109). Οι μαθητές/-ριες ανακαλύπτουν τη γνώση μέσω της εργασίας τους και όχι μόνο ως δέκτες των πληροφοριών που παρέχει ο/η εκπαιδευτικός. Η μάθηση επιτυγχάνεται αποτελεσματικότερα όταν τα παιδιά, με κύριο εργαλείο τη γλώσσα, συνεργάζονται με εμπειρότερα άτομα (συμμαθητές/-ριες, δάσκαλος/-α) για να οικοδομήσουν τη γνώση (Vygotzky, 1978: 28).

Για την εξέλιξη του συγκεκριμένου προγράμματος οι μαθητές/-ριες συνεργάστηκαν μεταξύ τους, με τις εκπαιδευτικούς, με γονείς και με τους συντελεστές του Φεστιβάλ Κινηματογράφου Χανίων. Τέλος συνεργάστηκαν με τα μέλη της κοινότητας του Facebook, για να διαπιστώσουν τη δύναμη του διαδικτύου για τη διάδοση μιας φωτογραφίας.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Το πρόγραμμα «Μία κάμερα, πολλές ιστορίες» σχεδιάστηκε και υλοποιήθηκε από τις δασκάλες του διθέσιου Δημοτικού Σχολείου Βατόλακκου. Πρόκειται για χρήση της φωτογραφίας και του κινηματογράφου ως εργαλείων δημιουργικής γραφής και οπτικοακουστικής έκφρασης από παιδιά που ασχολήθηκαν με το θέμα για πρώτη φορά. Συνδυάστηκαν η αισθητική αγωγή με δραστηριότητες φιλιαναγνωσίας, γλώσσας, πληροφορικής, ιστορίας και φυσικών επιστημών. Στο πρόγραμμα συμμετείχαν παιδιά από την Α' έως τη Στ' δημοτικού. Αρχικά διδάχτηκε ως υποχρεωτικό μάθημα στο πλαίσιο της Ευέλικτης Ζώνης. Την άνοιξη, αφού όλοι/-ες οι μαθητές/-ριες είχαν εξοικειωθεί με το θέμα, το μάθημα έγινε επιλεγόμενο, δηλαδή τα παιδιά επιλέξανε ποια από τα προγράμματα του σχολείου ήθελαν να συνεχίσουν να διδάσκονται. Στην τελική ομάδα συμμετείχαν μαθητές/-ριες όλων των τάξεων του σχολείου.

Το πρόγραμμα ξεκίνησε τον Οκτώβριο του 2016 και ολοκληρώθηκε τον Ιούνιο του 2017. Περιλάμβανε ασκήσεις με στόχο την παραγωγή φωτογραφικού και κινηματογραφικού έργου. Κατά τη διάρκειά του οι μαθητές/-ριες εξοικειώθηκαν με τη χρήση της κάμερας, ήρθαν σε επαφή με το έργο καλλιτεχνών, φωτογράφησαν τη σχολική και οικογενειακή τους ζωή και γύρισαν ταινία μικρού μήκους.

Οι δραστηριότητες ήταν προσαρμοσμένες στην ηλικία των παιδιών, άλλοτε κοινές για όλες τις τάξεις και άλλοτε όχι. Αν και το μέρος της φωτογραφίας μπορούσε να διδαχτεί ανεξάρτητα από το μέρος του κινηματογράφου, στο πρόγραμμά μας διδάχτηκαν παράλληλα, συμπληρώνοντας το ένα το άλλο. Σκοπός μας ήταν οι δραστηριότητες να διαχέονται σε διάφορα αντικείμενα. Γι' αυτό το λόγο πολλές από αυτές διδάχτηκαν σε ώρες της Γλώσσας και της Φυσικής.

ΑΞΟΝΕΣ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Τίτλος προγράμματος: Μία κάμερα, πολλές ιστορίες.

Διάρκεια προγράμματος: εννέα μήνες.

Ένταξη του πολιτιστικού προγράμματος στο πρόγραμμα σπουδών:

Γνωστικά αντικείμενα: Αισθητική αγωγή, Ελληνική γλώσσα, Ιστορία, Φυσικά, Μελέτη του περιβάλλοντος, Πληροφορική (διαθεματικό-διεπιστημονικό πρόγραμμα στο πλαίσιο της Ευέλικτης Ζώνης). Προσπαιτούμενες γνώσεις:

Ιστορία: να γνωρίζουν βασικές πληροφορίες σχετικά με το Β' Π.Π.

Γλώσσα: Α' τάξη, να μπορούν να γράψουν λέξεις. Β' τάξη, να μπορούν να γράψουν παράγραφο. Ε'-ΣΤ' τάξη, να μπορούν να γράψουν αφηγηματικό κείμενο.

Εικαστικά: να έχουν εξοικειωθεί με το σχεδιασμό απλών γραμμών και σχημάτων για την αναπαράσταση ενός τοπίου.

Πληροφορική: Ε'-ΣΤ' τάξη, να μπορούν να γράφουν κείμενο στον κειμενογράφο, να περιηγούνται στο διαδίκτυο.

ΣΚΟΠΟΙ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Σκοπός: Να έρθουν σε επαφή με τη φωτογραφία και τον κινηματογράφο και να παράξουν φωτογραφικό και οπτικοακουστικό έργο.

Συμβατότητα με έννοιες του Δ.Ε.Π.Π.Σ.:

Ιστορία: Χώρος-χρόνος, τέχνη, πολιτισμός, αλλαγή, τεχνολογική εξέλιξη.

Ελληνική γλώσσα: Δομή, επικοινωνία, αλληλεπίδραση, πληροφορία.

Αισθητική Αγωγή: Χρώμα, μορφή, δομή, σύνθεση-ισορροπία, πολιτισμός.

Μελέτη του Περιβάλλοντος: Επικοινωνία, αλληλεπίδραση.

Πληροφορική: Τεχνολογία, επικοινωνία, οργάνωση, συμβολισμός, δημιουργία, έκφραση, χώρος-χρόνος, ταξινόμηση, μεταβολή.

Σκοποί ανά αντικείμενο:

Οπτικοακουστική παιδεία-Αισθητική αγωγή: Οι μαθητές/-ριες να καλλιεργήσουν δεξιότητες έκφρασης και παραγωγής οπτικοακουστικών προϊόντων με τη χρήση των οπτικοακουστικών εργαλείων. Να εξοικειωθούν με τις κυριότερες αισθητικές παραμέτρους της οπτικοακουστικής έκφρασης (π.χ. κάδρο, πλάνο, ροή). Να αναπτύξουν νοητικά εργαλεία και μεθοδολογία για την κριτική ανάλυση (μελέτη, ταξινόμηση, ερμηνεία) των οπτικοακουστικών προϊόντων που καταναλώνουν (από ΜΜΕ, κιν/φο, κινούμενο σχέδιο κ.λπ.). Να κατανοήσουν τον κοινωνικό ρόλο των οπτικοακουστικών προϊόντων που διακινούνται από τα ΜΜΕ (Θεοδωρίδης, 2008: 170).

Ιστορία: Να γνωρίσουν εξελίξεις και γεγονότα που συνέβησαν κατά τη διάρκεια και μετά το Β' Π.Π.

Ελληνική γλώσσα: Να εντοπίσουν και να αξιολογήσουν τις πληροφορίες που χρειάζονται, χρησιμοποιώντας διάφορες πηγές πληροφόρησης, να αναλύσουν και να συνθέσουν δεδομένες πληροφορίες.

Μελέτη του περιβάλλοντος: Να έρθουν σε επαφή με το διαδίκτυο ως μορφή ενημέρωσης και επικοινωνίας και να προβληματιστούν για τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματά του. Να αντιληφθούν την επίδραση των φυσικών επιστημών και της τεχνολογίας στον ανθρώπινο πολιτισμό.

Πληροφορική: Να χρησιμοποιήσουν τον υπολογιστή για να διαδώσουν τις ιδέες τους, να συζητήσουν και να προβληματιστούν για τη χρήση του στην καθημερινή ζωή.

Φυσικές επιστήμες: Να αποκτήσουν γνώσεις σχετικές με θεωρίες, νόμους και αρχές που αφορούν τα επιμέρους γνωστικά αντικείμενα των Φ.Ε. και να «ερμηνεύσουν» φυσικά φαινόμενα (φως).

Για τη μαθησιακή διαδικασία: Να εργαστούν σε ομάδες αναλαμβάνοντας ρόλους με κοινούς στόχους, να απολαύσουν τη μάθηση με παιγνιώδη τρόπο και να συνδέσουν τη μαθητική τους ιδιότητα με την τοπική κοινωνία.

Οι Τ.Π.Ε. συμβάλλουν θετικά στην επίλυση προβλημάτων που προκύπτουν κατά τη διδασκαλία: οικονομία – οικολογία (ψηφιακές εργασίες χωρίς εκτύπωση), αλληλεπίδραση (interaction) με την κοινότητα του διαδικτύου ως ισότιμα μέλη της παγκόσμιας κοινότητας (πολιτική αγωγή – citizenship education), ασφάλεια στο διαδίκτυο (τα παιδιά ενημερώνονται για το κατώτατο όριο ηλικίας για τη δημιουργία λογαριασμού στα κοινωνικά δίκτυα και συζητούν για τη σημασία αυτού του περιορισμού (Ζαχαριάδου, 2014: 35-36).

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΗΣ ΤΑΞΗΣ – ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΛΑΙΟ – ΧΡΗΣΗ Η.Υ. ΚΑΙ ΓΕΝΙΚΑ ΨΗΦΙΑΚΩΝ ΜΕΣΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Τρόπος εργασίας: Οι δραστηριότητες έγιναν ομαδικά, σε ζευγάρια ή ατομικά. Όπως αναφέρει ο Οδηγός Εκπ/κού για την Οπτ/κή Έκφραση (2011: 5) «η διαδικασία διαπραγμάτευσης των εννοιών από τα παιδιά, δηλαδή οι συζητήσεις μεταξύ τους προκειμένου να επιλέξουν τη μία ή την άλλη λύση, είναι πιο σημαντική από τις ίδιες τις γνώσεις που τυχόν θα αποκομίσουν».

Υλικοτεχνική υποδομή: Φωτ. μηχανές ανά τέσσερα παιδιά, βιντεοκάμερα, συσκευή ηχογράφησης, Η/Υ με λογισμικό Windows Movie Maker, βιντεοπροβολέας, τρίποδο.

Οι εφαρμογές που χρησιμοποιήθηκαν ήταν:

Σύστημα προσομοίωσης φωτ. μηχ.: Play (Canon Explains Exposure), <http://www.canonoutsideofauto.ca/play/>. Ρυθμίζουμε την έκθεση της φωτ. μηχ. και διαπιστώνουμε το φωτογραφικό αποτέλεσμα σε άμεσο χρόνο.

Παραγωγή και επεξεργασία βίντεο Windows Movie Maker: Εισάγουμε φωτογραφίες, βίντεο, μουσική, υπότιτλους για την παραγωγή ταινιών.

Σύστημα οπτικοποίησης: Nat Geo Mapmaker Interactive, <https://mapmaker.nationalgeographic.org/>. Σχεδιάζουμε στο διαδίκτυο διαδρομές στο χάρτη.

Εφαρμογές υπερμέσων: Ιστολόγιο Blogger, <https://dimvatolakos.blogspot.gr/>. Δημοσιεύουμε άρθρα, φωτογραφίες, βίντεο. Ιστοσελίδα κοινωνικής δικτύωσης:

www.facebook.com. Αναρτούμε φωτογραφίες αλληλεπιδρώντας με άλλους/-ες χρήστες/-ριες.

Πρόκειται για ανοιχτού τύπου λογισμικά διερεύνησης, ανακάλυψης και οικοδόμησης της μάθησης με μαθητοκεντρικό χαρακτήρα (Επιμορφ. Υλικό για την Εκπ/ση των Επιμ/τών στα Π.Κ.Ε., 2007: 93-97).

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Παρακάτω περιγράφονται αναλυτικά οι ενότητες για τη φωτογραφία και για τον κινηματογράφο ως δύο αυτόνομα μέρη του προγράμματος, που διδάχτηκαν παράλληλα. Κάθε τάξη έκανε δραστηριότητες ανάλογα με τους στόχους του αναλυτικού προγράμματος, αλλά οι περισσότερες ήταν κοινές για όλους. Οι ενότητες δομήθηκαν με τρόπο ώστε να ξεκινήσουμε από την απλή χρήση της φωτ. μηχ. στο χώρο του σχολείου, συνεχίζοντας με τη θεωρία της φωτογραφίας και του κινηματογράφου με παράλληλες εφαρμογές και επεκτείνοντας το πρόγραμμα στην οικογένεια και στην κοινότητα. Η τελευταία ενότητα με την παρουσίαση των έργων των παιδιών είναι κοινή για τη φωτογραφία και τον κινηματογράφο.

Φωτογραφία – 1^η ενότητα – Εισαγωγή, τα πρώτα μας βήματα στη φωτογραφία

Στόχοι: Η ενημέρωση των παιδιών για το πρόγραμμα, η αιτιολόγησή του και η εξοικείωση με τη φωτογραφία μέσω απλών ασκήσεων (ρόλοι του φωτογράφου, είδη και θέμα του κάδρου, οπτικές γωνίες).

Δραστηριότητες: Με αφορμή την επέτειο της 28ης Οκτωβρίου, οι μαθητές/-ριες παρατήρησαν φωτογραφίες της Β. Παπαιωάννου και του Κ. Μπαλάφα από το Β' Π.Π., την Κατοχή και το τέλος του πολέμου. Έκαναν υποθέσεις για τις σκέψεις των προσώπων των φωτογραφιών, τις κατέγραψαν και έγραψαν ατομικά αφηγηματικό κείμενο-ημερολόγιο.

Γνώρισαν τα μέρη μιας φωτογραφικής μηχανής και δοκίμασαν σε μικρές ομάδες απλές ασκήσεις για τους ρόλους ενός φωτογράφου, το θέμα του κάδρου, τα είδη κάδρων (μακρινό, μεσαίο, κοντινό), τις διαφορετικές οπτικές γωνίες. Έπειτα σκηνοθέτησαν διαφορετικούς τρόπους φωτογράφισης ενός αντικειμένου (ρεαλιστικά, ως ήρωα παραμυθιού κ.ά.) με βάση τις δραστηριότητες (βλ. φύλλα εργασίας) του Θεοδωρίδη (<http://www.karposontheweb.org/your-activities/>).

2^η ενότητα – Η φωτογραφία παλιά και σήμερα (ιστορία, είδη, διαδίκτυο)

Στόχοι: Να γνωρίσουν τις πρώτες τεχνικές φωτογράφισης και να τις συγκρίνουν με τις σημερινές. Να αναγνωρίσουν φωτογραφίες ανάλογα με το είδος τους. Να εφαρμόσουν βασικούς κανόνες σύνθεσης της εικόνας. Να εξετάσουν τα οφέλη και τους κινδύνους που ελλοχεύουν, όταν μια φωτογραφία αναρτάται στο διαδίκτυο. Να σχολιάσουν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά ενός φωτογράφου. Να διαπιστώσουν την επίδραση του φωτός στη φωτογραφία. Ιδιαίτερα για τη Β' δημοτικού: Να συνδέσουν τη φωτογραφία με επίκαιρα θέματα (προσφυγικό ζήτημα). Να διαβάσουν και να γράψουν τίτλους φωτογραφιών. Να περιγράψουν τη φωτ. μηχ. ως αντικείμενο και το Μουσείο Φωτογραφίας Θεσ/νίκης ως χώρο. Να σχολιάσουν τη σημασία της λειτουργίας ενός μουσείου.

Δραστηριότητες: Τα παιδιά παρακολούθησαν τους σημαντικότερους σταθμούς για την εξέλιξη της φωτογραφικής τεχνολογίας από την εμφάνισή της και τα βασικά

είδη φωτογραφίας. Στο Διαδραστικό Μουσείο Κινηματογράφου έπαιξαν με μηχανές κινούμενης εικόνας και κατασκεύασαν φιλόμετρο (flipbook).

Παρατήρησαν την τοπιογραφία του Άνσελ Άνταμς και ανέφεραν ποια στοιχεία τους άρεσαν. Αναλύσαμε τους βασικούς κανόνες σύνθεσης μιας εικόνας, μέσω της παρατήρησης φωτογραφιών. Οι ομάδες επιλέξανε έναν κανόνα και με βάση αυτόν φωτογράφησαν το χώρο του σχολείου.

Κοινωνικό πείραμα: Συζητήσαμε για τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Τα παιδιά αναφέρθηκαν στη χρησιμότητά τους. Τέθηκε το ερώτημα: υπάρχουν κίνδυνοι για ένα παιδί στο Facebook; Έγραψαν ένα μήνυμα σε χαρτί, το φωτογράφησαν και η δασκάλα, ανάρτησε δημόσια τη φωτογραφία στο λογαριασμό της στο Facebook. Σε μία εβδομάδα ελέγξαμε το πλήθος κοινοποιήσεων (2.825) και καταλήξαμε σε συμπεράσματα για το ιδιωτικό και το δημόσιο στο διαδίκτυο.

Γνωρίζοντας τη ζωή και το έργο του φωτογράφου Ζακ Ανρί Λαρτίγκ τα παιδιά διάβασαν λεζάντες και έφτιαξαν παζλ με τις φωτογραφίες του.

Έπειτα στη Β' δημοτικού η φωτογραφία εντάχθηκε στην ενότητα της γλώσσας «Μες στο μουσείο»: παρουσιάσαμε στους/στις μαθητές/-ριες το Μουσείο Φωτογραφίας Θεσσαλονίκης (http://www.thmphoto.gr/?page_id=987) και συζητήσαμε τη σημασία της λειτουργίας των μουσείων. Τα παιδιά έγραψαν κείμενα περιγράφοντας το χώρο του μουσείου και τη φωτογραφική μηχανή και έκαναν γραμματικές ασκήσεις. Με αφορμή την περιοδική έκθεση του μουσείου «Μια άλλη ζωή: Ανθρώπινες ροές/Άγνωστες Οδύσσειες» (31/05/2016-31/01/2017, <http://www.thmphoto.gr/?p=6349>) συζητήσαμε για το προσφυγικό θέμα, τα παιδιά έγραψαν λεζάντες φωτογραφιών της έκθεσης.

3^η ενότητα – Τεχνικά στοιχεία φωτογραφίας και συγγραφή κειμένων

Στόχοι: Να γνωρίσουν τη μάκρο λειτουργία της φωτ. μηχ., να γνωρίσουν τεχνικά στοιχεία της φωτογραφίας (διάφραγμα, ταχύτητα, ISO), να φωτογραφίσουν ένα χαρακτηριστικό στιγμιότυπο κάθε ημέρας και να γράψουν ημερολόγιο, να γράψουν αφηγηματικό κείμενο με αφορμή φωτογραφίες αποφασιστικής στιγμής. Ιδιαίτερα για την Ε'-Στ' δημοτικού: να κατασκευάσουν φωτογραφική μηχανή οπής και να εξηγήσουν με απλά λόγια την αρχή λειτουργίας της, να διαπιστώσουν πειραματικά την αντιστροφή του ειδώλου στη φωτογραφική μηχανή οπής και να αναφέρουν ότι αυτή εξηγείται από την ευθύγραμμη διάδοση του φωτός.

Δραστηριότητες: Παιχνίδι μάκρο – Δόθηκαν στις ομάδες των παιδιών φωτογραφίες μάκρο από διάφορα σημεία του σχολείου και τα εντόπισαν. Έπειτα φωτογράφησαν τις δικές τους μάκρο φωτογραφίες.

Στην ιστοσελίδα <http://www.canonoutsideofauto.ca/play/> χρησιμοποίησαν τον προσομοιωτή φωτογραφικής μηχανής, όπου παρατήρησαν τη λειτουργία του διαφράγματος, της ταχύτητας και του ISO και έκαναν τις δικές τους ρυθμίσεις, για να διαπιστώσουν τα αποτελέσματά της παρέμβασής τους στην έκθεση.

Για πέντε ημέρες φωτογράφησαν στιγμιότυπα της καθημερινότητάς τους και έγραψαν σύντομο ημερολόγιο για κάθε μία.

Γνωρίζοντας το φωτογράφο Ανρί Καρτιέ Μπρεσσόν, παρατήρησαν φωτογραφίες με χαρακτηριστική την «αποφασιστική στιγμή» (βλ. Bresson, H.C.,

1998). Έπειτα σε ζευγάρια έγραψαν μια ιστορία, στην οποία τοποθέτησαν χρονικά τη φωτογραφία (στην αρχή, στο μέσο ή στο τέλος της ιστορίας).

Στο μάθημα της Φυσικής, οι μαθητές/-ριες της Ε'-Στ' τάξης κατασκεύασαν «σκοτεινό θάλαμο» για να κατανοήσουν τη λειτουργία της φωτ. μηχ. και τη διάδοση του φωτός, όπως περιγράφεται στο βιβλίο της Φυσικής (βλ. ΥΠ.Π.Ε.Θ. Ερευνώ και Ανακαλύπτω Τετρ. Εργ., σελ. 149-151).

4^η ενότητα – Πορτρέτα και εφαρμογές τους

Στόχοι: Να γνωρίσουν το πορτρέτο ως είδος φωτογραφίας. Να φωτογραφίσουν πορτρέτα με σκηνοθετική (ύψος, υποκριτική) και σκηνογραφική παρέμβαση (αντικείμενα, ρούχα). Να συνθέσουν φωτογραφικό κολάζ ενώνοντας δύο πορτρέτα σε ένα, για να παράξουν εικαστικό έργο. Να παράξουν διαδοχικές φωτογραφίες μιας δράσης και να τις συνθέσουν με την τεχνική timelapse, ώστε να κατανοήσουν τη λογική της κινούμενης εικόνας. Να συνειδητοποιήσουν το κάδρο ως τμήμα που επέλεξαν από τον περιβάλλοντα χώρο. Να συνδυάσουν τη φωτογραφία με τη ζωγραφική.

Δραστηριότητες: Τα παιδιά παρατήρησαν πορτρέτα με διάφορες τεχνικές (κλασικά, κολάζ, αυτοπορτρέτα, με χρήση αντικειμένων κ.ά.). Φωτογράφησαν κοντινά πορτρέτα των συμμαθητών/-ριών τους και τα εκτυπώσαμε. Έπειτα σε ζευγάρια έκοψαν τις φωτογραφίες σε λωρίδες και ένωσαν δύο πορτρέτα σε ένα κολάζ. Έτσι ανά δύο τα πρόσωπα έγιναν ένα μεγάλο πορτρέτο.

Έφεραν στο σχολείο αγαπημένα τους αντικείμενα ή ρούχα, σκηνοθέτησαν τα πορτρέτα και φωτογράφησαν τους/τις συμμαθητές/-ριές τους.

Παρακολούθησαν το βίντεο «24h Kallergi» (Douliana C.T., 2013, <https://www.youtube.com/watch?v=vvO42-3PSf8>) με θέμα το ορεινό καταφύγιο Καλλέργη στα Χανιά και γνώρισαν την τεχνική timelapse. Στη συνέχεια φωτογράφησαν διαδοχικά δράσεις των συμμαθητών τους και με την ίδια τεχνική δημιούργησαν ένα βίντεο στο οποίο προσθέσαμε μουσική.

Κατόπιν επιλέξαν ένα πορτρέτο κάθε παιδιού, το εκτυπώσαμε ασπρόμαυρο (χωρίς γκρίζο) και ζωγράρισαν το υπόλοιπο κάδρο όπως το φαντάστηκαν, συνδυάζοντας τη φωτογραφία με τη ζωγραφική.

Κινηματογράφος – 1^η ενότητα – Ντοκιμαντέρ

Στόχοι: Να πάρουν συνεντεύξεις από ενήλικες ακολουθώντας συστηματική μεθοδολογία. Να δημιουργήσουν ντοκιμαντέρ μαθαίνοντας πληροφορίες για την περίοδο της Κατοχής. Να εντοπίσουν και να αξιολογήσουν πληροφορίες χρησιμοποιώντας διάφορες πηγές πληροφόρησης. Να εξοικειωθούν με τον κινηματογραφικό χώρο προβολών. Να γράψουν άρθρο και να το δημοσιεύσουν στο ιστολόγιο του σχολείου.

Δραστηριότητες: Πριν από την επέτειο της 28ης Οκτωβρίου οι μαθητές/-ριες της Ε'-Στ' τάξης έκαναν έρευνα για την τοπική ιστορία της Κατοχής, βιντεοσκόπησαν συνεντεύξεις από κατοίκους, διατύπωσαν συμπεράσματα και δημιούργησαν ντοκιμαντέρ με τίτλο «Πόλεμος, Φασισμός, Κατοχή» (<https://www.youtube.com/watch?v=nErpn-uNi6M>). Το βίντεο προβλήθηκε στη σχολική γιορτή και στην εκδήλωση «Άνοιξη καλλιτεχνικής δημιουργίας» (Απρίλιος, 2017).

Επίσκεψη στο Φεστιβάλ Κιν/φου Χανίων: Πριν την επίσκεψη οι μαθητές/-ριες έγραψαν άρθρο στην ιστοσελίδα του σχολείου (<https://dimvatolakos.blogspot.gr/2016/10/blog-post.html>) με πληροφορίες για το φεστιβάλ και έφτιαξαν διαδραστικό χάρτη με τη διαδρομή. Παρακολούθησαν την ταινία «Ο Ντέσμοντ και το τέρας του βάλτου» (Carlsson, 2006) και συμμετείχαν σε εργαστήριο με θέμα «Δημιουργία ταινιών στα σχολεία». Μετά την επίσκεψη έγραψαν για την εμπειρία τους (<https://dimvatolakos.blogspot.gr/2016/10/festival.html>).

2^η ενότητα – Ιστορία του κινηματογράφου

Στόχοι: Να γνωρίσουν τεχνικές και προσωπικότητες από την ιστορία του κινηματογράφου. Να γνωρίσουν μηχανές παραγωγής κινούμενης εικόνας. Να σχεδιάσουν μια ιστορία με σκιστάκια. Να κατανοήσουν το περιεχόμενο οπτικοακουστικών έργων και ταυτόχρονα να επιχειρήσουν στοιχειώδεις προσωπικές αναγνώσεις.

Δραστηριότητες: Αφού διαβάσαμε το παραμύθι «Η μικρή Σάρλοτ σκηνοθέτις» (Φρανκ Βίβα, 2015), παίξαμε το παιχνίδι «Παγωμένες εικόνες». Τα παιδιά σε ομάδες επιλέξανε σκηνές από το παραμύθι και τις παρουσίασαν αναπαριστώντας ένα κάδρο της σκηνής με το σώμα τους. Οι άλλες ομάδες έπρεπε να μαντεύουν ποια σκηνή παιζόταν κάθε φορά.

Επίσκεψη στο Διαδραστικό Μουσείο Κιν/φου στην Κίσαμο Χανίων (<https://dimvatolakos.blogspot.gr/2017/02/blog-post.html>): Πριν από την επίσκεψη συζητήσαμε για την ιστορία του κινηματογράφου με αφορμή βίντεο και εικόνες και παρακολουθήσαμε την ταινία φαντασίας «Hugo» (Scorsese, 2011) με θέμα την επίδραση της έβδομης τέχνης στη ζωή του σκηνοθέτη Ζορζ Μελιές. Κατά την επίσκεψη στο μουσείο οι μαθητές/-ριες έπαιξαν με μηχανές παραγωγής κινούμενης εικόνας (ζωοτρόπιο, πραξινοσκόπιο κ.ά.) και έφτιαξαν τα δικά τους φλιρμπούκια (flipbook). Μετά την επίσκεψη παρακολουθήσαμε την ταινία «Η κόκκινη χελώνα» (Dudok de Wit, 2016) και συζητήσαμε για το κινούμενο σχέδιο που δεν έχει λόγια, αλλά αφηγηματικά τεχνάσματα.

3^η ενότητα – Επαγγέλματα του κινηματογράφου και είδη ταινιών

Στόχοι: Να εξοικειωθούν με τους ρόλους μέσα σε ένα κινηματογραφικό στούντιο. Να αξιοποιήσουν τη σημειολογία που εκφράζει η κλίμακα των κάδρων (κοντινό, μεσαίο, γενικό). Να παράξουν μια ιστορία με τη χρήση τριών πλάνων. Να αναγνωρίσουν τις αλλαγές πλάνων σε μια ταινία. Να παράξουν διαφημιστικό βίντεο. Να αναλύσουν εκφραστικά μέσα (ρυθμός ταινίας, κυρίαρχα πλάνα, θέσεις κάμερας, μουσική-σχέση ήχου με εικόνα, αφηγηματική έλλειψη, φωτισμός και υποκριτική). Να εξοικειωθούν με τα κινηματογραφικά είδη. Να παράξουν περίληψη σεναρίου.

Δραστηριότητες: Παρακολουθήσαμε μαθητικές ταινίες μικρού μήκους τριών διαφορετικών ειδών (μυθοπλασία, κινούμενο σχέδιο, ντοκιμαντέρ). Μέσω αυτών τα παιδιά γνώρισαν τα είδη ταινιών και τα επαγγέλματα σ' ένα κινηματογραφικό στούντιο. Οι αντιλήψεις τους αξιολογήθηκαν με φύλλο εργασίας που συμπλήρωσαν.

Κατά τη διάρκεια της παρακολούθησης διακρίναμε τα πλάνα από τα κάδρα και τις σκηνές. Τα παιδιά εξασκήθηκαν χτυπώντας παλαμάκια κάθε φορά που άλλαζε

το πλάνο. Σε ομάδες τράβηξαν τρεις φωτογραφίες που αντιπροσώπευαν τρία πλάνα (κοντινό, μεσαίο, γενικό) τα οποία θα συνθέτουν μία ιστορία. Έπειτα αναλύσαμε τα εκφραστικά μέσα (ρυθμός ταινίας, κυρίαρχα πλάνα κ.ά.) και πώς αυτά επηρεάζουν την πλοκή και το σενάριο.

Παραγωγή διαφημιστικού βίντεο: Αφού γνώρισαν τα είδη ταινιών οι μαθητές/-ριες χωρίστηκαν σε δύο ομάδες, επιλέξανε ένα προϊόν και δημιούργησαν ένα διαφημιστικό βίντεο.

4^η ενότητα – Δημιουργία ταινιών μικρού μήκους

Στόχοι: Να παράξουν μια ολοκληρωμένη οπτικοακουστική αφήγηση μυθοπλασίας. Να γράψουν κινηματογραφικά σενάρια. Να σχεδιάσουν πλάνα με βάση το σενάριο (storyboard).

Δραστηριότητες: Δημιουργία βίντεο με 5-7 πλάνα. Οι μαθητές/-ριες έγραψαν μια μικρή ιστορία για τη σχολική ζωή και με βάση αυτή δημιούργησαν ένα εικονογραφημένο σχεδιάγραμμα πλάνων (storyboard). Γύρισαν το βίντεο και το επεξεργάστηκαν με το πρόγραμμα Windows Movie Maker. Το έργο τους προβλήθηκε στο σχολείο.

Παραγωγή ταινίας μικρού μήκους «Δεν είναι αυτό που νομίζεις»: Τα παιδιά έγραψαν σενάριο για την ταινία. Βρήκαν τοποθεσίες για το γύρισμα (reperage) και σχεδίασαν το storyboard. Γύρισαν την ταινία την άνοιξη του 2017 σε συνεργασία με το Φεστιβάλ Κιν/φου Χανίων στο πλαίσιο της δράσης Αληθινές Ιστορίες/CRete Education Documentary Project. Η ταινία προβλήθηκε στο Φεστιβάλ τον Οκτώβριο του ίδιου έτους.

ΔΙΑΧΥΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

5^η ενότητα (κοινή για φωτογραφία και κινηματογράφο) – Διάχυση των αποτελεσμάτων

Στόχοι: Να επεξεργαστούν τρόπους παρουσίασης και να αξιολογήσουν το αποτέλεσμα.

Δραστηριότητες: Στη γιορτή λήξης του διδ. έτους παρουσιάσαμε τα αποτελέσματα του προγράμματος στην τοπική κοινότητα (https://dimvatolakos.blogspot.gr/2017/06/blog-post_3.html). Τα παιδιά σε συνεργασία με τις δασκάλες διοργάνωσαν έκθεση φωτ/φίας με τίτλο «Πορτρέτα» και πρόβαλαν την ταινία «Δεν είναι αυτό που νομίζεις» (Δ.Σ. Βατόλακκου, 2017). Για το χοροθέατρο της σχολικής γιορτής δόθηκε στα παιδιά το θέμα (ένας φωτογράφος μας φωτογραφίζει στην πλατεία του χωριού) και εκείνα διάλεξαν τους ρόλους τους. Κάθε παιδί φαντάστηκε το δικό του «ζωντανό» πορτρέτο του μέλλοντος π.χ. θέλει να γίνει ποδοσφαιριστής, χορεύτρια κ.ά. Οι ρόλοι «ντύθηκαν» με μουσική και χορογραφία. Η κεντρική ιδέα ήταν ότι μέσω της φωτογραφίας και του κινηματογράφου μπορούμε να γνωρίσουμε καλύτερα τον εαυτό μας, να εκφραστούμε και να τον ονειρευτούμε όπως μας αρέσει.

Εικόνα 1: Δείγμα από την έκθεση φωτογραφίας.

ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ/-ΡΙΩΝ

Σύμφωνα με το Επιμορφ. υλικό για την εκπ/ση των επιμ/τών στα Π.Κ.Ε. (2007: 104) ο ρόλος των εκπαιδευτικών είναι να διευκολύνουν, να συντονίζουν και να καθοδηγούν τα παιδιά στην προσπάθειά τους να οικοδομήσουν τις γνώσεις τους.

Η ανατροφοδότηση με ανακοινώσεις και συζήτηση στην ολομέλεια της τάξης ήταν απαραίτητη σε όλες τις ενότητες. Στο τέλος κάθε δραστηριότητας οι ομάδες παρουσίαζαν τα έργα τους. Οι εκπαιδευτικοί συνεργάστηκαν μεταξύ τους, ώστε όλες οι τάξεις να ασχοληθούν με την οπτικοακουστική έκφραση, για την καλλιέργεια μιας συλλογικής κουλτούρας γύρω από τη φωτογραφία και τον κινηματογράφο. Οι ομάδες εργάστηκαν αυτόνομα, όμως όφειλαν να σεβαστούν το ρυθμό της τάξης (να περιμένουν τη σειρά τους για να φωτογραφίσουν κ.ά.).

Πολύ βοηθητικό ήταν, όταν μετά την αξιολόγηση ενός έργου τα παιδιά επαναλάμβαναν την άσκηση διορθώνοντας ό,τι δεν τους άρεσε. Άλλωστε έτσι συνηθίζουν πολλοί/-ές επαγγελματίες φωτογράφοι.

Η αξιολόγηση της διδασκαλίας κάθε ενότητας έγινε με τη δημιουργία έντυπου και ψηφιακού πορτοφολίου των ομάδων, με την παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου και με φύλλα εργασίας. Σε όλη τη διάρκεια της διδασκαλίας οι εκπαιδευτικοί παρατηρούσαν τον τρόπο εργασίας των παιδιών διαπιστώνοντας το επίπεδο της συνεργασίας τους.

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Το πρόγραμμα ήταν κατάλληλο για όλα τα παιδιά, διότι δεν προαπαιτούσε γνώσεις υψηλού επιπέδου για κάποιο από τα γνωστικά αντικείμενα και οι δραστηριότητες προσαρμόστηκαν στις απαιτήσεις κάθε τάξης. Βέβαια η εξοικείωση με το γραπτό λόγο ήταν πολύ βοηθητική. Το οπτικοακουστικό υλικό συνέβαλε στην ανάπτυξη προφορικού και γραπτού λόγου λειτουργώντας ως κείμενο προς ανάγνωση.

Ιδιαίτερα για την ιστορία, σύμφωνα με τον Lee (2005: 31-32) οι προηγούμενες ιδέες των μαθητών/-ριών είναι πιθανό να λειτουργήσουν ως εμπόδια στη μάθηση ιστορικών εννοιών. Τέτοιες ιδέες αφορούν είτε συγκεκριμένες έννοιες είτε τον τρόπο με τον οποίο οι άνθρωποι ανακαλύπτουν την ιστορία, δηλαδή πώς γίνεται να γνωρίζουμε πράγματα για το παρελθόν, τα οποία δεν έχουμε βιώσει.

Η φωτογραφία και το βίντεο ως πρωτογενείς πηγές, βοήθησαν στην αποσαφήνιση ιστορικών εννοιών. Με τη φωτογραφία και τον κινηματογράφο

καταφέραμε να δούμε πράγματα που γίνονταν παλιά, με σύγχρονη ματιά. Ταξιδέψαμε στο χρόνο και στο χώρο, παρατηρώντας τις ζωές και τα συναισθήματα των ανθρώπων για να τους κατανοήσουμε καλύτερα. Αφήσαμε όμως το ίχνος μας για τις μελλοντικές γενιές που θα μελετούν τη δική μας ζωή αργότερα.

Ο συνδυασμός του οπτικοακουστικού υλικού με τη χρήση του διαδικτύου ανέδειξαν την αξία της εγκυρότητας και της αξιοπιστίας των πηγών και προκάλεσαν τα παιδιά να αναλογιστούν την σημασία και τους κινδύνους της προσωπικής έκθεσης (αναρτήσεις φωτογραφιών/βίντεο) στο διαδίκτυο. Άλλο ένα δείγμα προς αξιολόγηση είναι η μικρή αλλαγή της συμπεριφοράς των παιδιών σχετικά με το θέμα τους προγράμματος: μαθήτρια που διατηρούσε λογαριασμό με δημόσιες φωτογραφίες της στο Facebook αποφάσισε να τον περιορίσει εν μέρει. Ωστόσο από τις συζητήσεις με τα παιδιά και τις αναφορές τους στον τρόπο που χρησιμοποιούν το διαδίκτυο συμπεραίνουμε πως το ζήτημα της δημόσιας έκθεσης με φωτογραφίες/βίντεο αποτελεί μόνο του αιτία για σχεδιασμό εξειδικευμένου προγράμματος, που θα καλλιεργεί κουλτούρα προστασίας στο διαδίκτυο και μάλιστα είναι ανάγκη κάτι τέτοιο να περιλαμβάνεται στο αναλυτικό πρόγραμμα.

Κατά τη διάρκεια αυτών των μηνών τα παιδιά ανακάλυψαν νέα ενδιαφέροντα, ανέλαβαν ρόλους ευθύνης και έδειξαν αυτοπεποίθηση στην παρουσίαση των έργων τους. Πολύ σημαντική ήταν η παρατήρηση ότι, επειδή επρόκειτο για τέχνες με τις οποίες δεν είχαν ασχοληθεί προηγουμένως, απουσίαζαν στερεότυπα και δισταγμοί σχετικά με τις ικανότητές τους. Η αυτοεκτίμησή τους και το θάρρος να δοκιμάζουν τονώθηκε.

Παραθέτουμε μερικά από τα γραπτά σχόλια των παιδιών στις εργασίες τους και προφορικά, όπως τα έχουν αναφέρει οι γονείς: «Είμαι πολύ χαρούμενος που κάνουμε πρώτη φορά timelaps. Θα ήθελα πάρα πολλή να το ξανακάνουμε.» (sic), Γιάννης Δ., Στ' τάξη, γραπτή σημείωσή του σε εργασία. «Εδώ βλέπω ένα πολύ ωραίο κάδρο», Έφη, Στ' τάξη, μιλώντας στη μητέρα της στις διακοπές και παρατηρώντας ένα τοπίο που ήθελε να φωτογραφίσει, καλοκαίρι 2017. «Φέτος θέλω να κάνουμε φωτογραφία», Στέλιος, Β' τάξη, μιλώντας στη δασκάλα του, Σεπτέμβριος 2017. «Οι ποιοί ωραίες στιγμές.θα είναι για πάντα στις καρδιές μας» (sic), Γιάννης Ρ., Στ' τάξη, γραπτό σχόλιό του στο YouTube για τα γυρίσματα της ταινίας του σχολείου, Φεβρουάριος 2018.

Εικόνα 2: Φωτογραφία και ζωγραφική.

Όσο αφορά τα γνωστικά αντικείμενα, η διαθεματικότητα βοήθησε στο να γίνει αντιληπτό από τα παιδιά ότι η γνώση, ο πολιτισμός και η καθημερινότητά μας

αλληλοεπηρεάζονται. Επίσης παιδιά μικρής και μεγάλης ηλικίας συνεργάστηκαν χτίζοντας τη γνώση και τη μεταξύ τους σχέση. Εκτός από τα γνωστικά αντικείμενα το πρόγραμμα συνδυάστηκε με δράσεις άλλων εκπαιδευτικών προγραμμάτων (φιλιαναγνωσία, σχολική εφημερίδα). Οδηγηθήκαμε στο συμπέρασμα ότι ένα ολιγοθέσιο σχολείο μπορεί να παρέχει κατάλληλες συνθήκες για δημιουργική έκφραση των μαθητών/-ριών, αλληλοδιδασκαλία, εμπλοκή φορέων και γονέων στην εκπαίδευση των παιδιών.

Μοναδικό πρόβλημα ήταν η έλλειψη εξοπλισμού για καλύτερα αποτελέσματα. Το πρόβλημα λύθηκε με παροχή εξοπλισμού από δασκάλες, γονείς και από το Φεστιβάλ Κιν/φου Χανίων.

Σημαντικότερο όλων ήταν ότι το σχολείο μετατράπηκε σε κοινότητα μάθησης (Erstein & Salinas, 2004: 16). Στην προσπάθεια εμπλοκής των γονέων στην εκπαίδευση των παιδιών με προβολές και άλλες εκδηλώσεις, η σχολική κοινότητα οικειοποιήθηκε τη φωτογραφική και κινηματογραφική κουλτούρα και λειτούργησε ως κέντρο του χωριού σε ένα κλίμα μάλλον οικογενειακό. Καθοριστικός παράγοντας ήταν το μικρό μέγεθος της ομάδας του σχολείου. Αξίζει να σημειωθεί ότι στο παρελθόν πολλοί/-ές κάτοικοι του Βατόλακκου συμμετείχαν στα γυρίσματα τηλεοπτικής σειράς δείχνοντας θετική στάση προς την οπτικοακουστική έκφραση.

Για τις δασκάλες, το πρόγραμμα ήταν ιδανική ευκαιρία για συνεργασία. Η διδασκαλία έγινε πρόκληση και με τη διδακτική εμπειρία που αποκτήσαμε είμαστε σε θέση να συνεχίζουμε για δεύτερη χρονιά. Σήμερα οι κιν/φικές προβολές συνεχίζονται και τα παιδιά της Ε'-ΣΤ' ασχολούνται με το ντοκιμαντέρ με θέμα το ταξίδι των ανθρώπων από έναν τόπο κατοικίας σε άλλον. Είναι συνήθεια να έρχονται στο σχολείο κρατώντας τρίποδο και φωτογραφική μηχανή, να παίρνουν συνέντευξη από τους γονείς τους για τη ζωή τους, να βρίσκουν ομοιότητες και διαφορές με τις οικογένειες των συμμαθητών/-ριών τους, έτοιμα να μοιραστούν αυτές τις εμπειρίες με την κοινότητα.

ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Βίβα, Φρ. (2015). *Η μικρή Σάρλοτ σκηνοθέτις*. Μτφρ. Ηλιόπουλος, Β. Αθήνα: Μέλισσα.

ΕΑΙΤΥ - Τομέας Επιμόρφωσης και Κατάρτισης (ΤΕΚ). (2008). *Επιμορφωτικό Υλικό για την Εκπαίδευση των Επιμορφωτών στα Πανεπιστημιακά Κέντρα Επιμόρφωσης*, Τεύχος 2Α: κλάδοι ΠΕ60, ΠΕ70, Πάτρα: Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών.

Ζαχαριάδου, Ε. (2014). Ταξίδι στο χρόνο. Στο Σαμαρά Θ., Κουσλόγλου Εμμ., Σαλονικίδης Ι., Τζιμόπουλος Ν. (επιμ.) Πρακτικά 3ου Πανελληνίου Εκπαιδευτικού Συνεδρίου Ημαθίας «Αξιοποίηση των Τεχνολογιών της πληροφορίας και των Επικοινωνιών στη διδακτική πράξη», 31-42, Θεσσαλονίκη. Ανακτήθηκε στις 03 Μαρτίου 2018 από τη διεύθυνση http://hmathia14.ekped.gr/praktika14/ekp_senar/VolE/VolE_31_42.pdf.

Θεοδωρίδης, Μ. (2008). Η Οπτικοακουστική Έκφραση ως Πλαίσιο Διαθεματικών Δραστηριοτήτων. Στο *Επιστήμες Αγωγής, Θεματικό τεύχος: Οι Τέχνες και ο Πολιτισμός ως Ευέλικτο Πεδίο Διαθεματικών Προσεγγίσεων*, Εκδ. Πανεπιστήμιο Κρήτης (Σχολή Επιστημών Αγωγής), σ. 167-170.

Θεοδωρίδης, Μ. (2011). Πρόγραμμα Σπουδών για την Οπτικοακουστική Έκφραση στην Υποχρεωτική Εκπαίδευση. Στο Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, Υπουργείο Παιδείας και Διά Βίου Μάθησης. *Πρόγραμμα Σπουδών για το "Νέο Σχολείο" πεδίο: Πολιτισμός - Δραστηριότητες Τέχνης για την Υποχρεωτική Εκπαίδευση (πρόταση β')*.

ΥΠ.Π.Ε.Θ. *Ερευνώ και Ανακαλύπτω Τετράδιο Εργασιών*, Αθήνα: Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών Και Εκδόσεων «Διόφαντος».

ΥΠ.Π.Ε.Π.Θ. (2003). Υπουργική απόφαση 21072α/Γ2. Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών και Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών Δημοτικού – Γυμνασίου. (ΦΕΚ 303B/13-03-2003). Αθήνα: Υ.Π.Ε.Π.Θ. Ανακτήθηκε στις 3 Μαρτίου 2018 από τη διεύθυνση <http://www.pi-schools.gr/programs/dep/ps/>.

ΥΠ.Π.Ε.Π.Θ. (2003). Υπουργική απόφαση 21072β/Γ2. Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών και Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών Δημοτικού – Γυμνασίου.(ΦΕΚ 304B/13-03-2003). Αθήνα: Υ.Π.Ε.Π.Θ. Ανακτήθηκε στις 3 Μαρτίου 2018 από τη διεύθυνση <http://www.pi-schools.gr/programs/dep/ps/>.

Bresson, H.C. (1998). *Η αποφασιστική στιγμή*. Μτφρ: Διονυσοπούλου, Σ. Αθήνα: Άγρα.

Epstein, J., Salinas, K. C. (2004). Partnering with Families and Communities. *Educational Leadership*, Vol. 61, Issue 8, pp. 12-18.

Lee, P. J. (2005). Putting Principles into Practice: Understanding History. Στο National Research Council. *How Students Learn: History in the Classroom*. Washington, DC: The National Academies Press.

Vygotsky, L. (1978). *Mind and Society*. Cambridge: Harvard University Press.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Κατάλογος ταινιών που προβλήθηκαν κατά τη διάρκεια του προγράμματος.

2^η ενότητα – Ιστορία του κινηματογράφου:

Carlsson, M. (2006). Ο Ντέσμοντ και το Τέρας του Βάλτου [stop motion]. Σουηδία: The Jolly Patron

Scorsese, M. Depp, J. & Scorsese, M. (2011). Hugo [κινηματογραφική ταινία]. Γαλλία, Ην. Βασίλειο, Η.Π.Α.: GK Films Infinitum Nihil

Suzuki, T. et al. & Dudok de Wit, M. (2016). The Red Turtle [animation]. Γαλλία, Βέλγιο, Ιαπωνία: Prima Linea Productions

3^η ενότητα – Επαγγέλματα του κινηματογράφου και είδη ταινιών:

Μολυδρής, Φ. (2017). Είναι στα μούριά μας [ταινία μικρού μήκους]

Δ. Σ. Κατσικά. (2016). Lego Scream [ταινία μικρού μήκους]

9^ο Δ.Σ. Αγ. Δημητρίου. (2016). ΔΙΑΣΟΣΗ [ταινία μικρού μήκους]

Ταινίες για διάκριση πλάνων, κάδρων, σκηνών:

Δ.Σ. Κολυμβαρίου. (2016). Εσύ το έκανες [ταινία μικρού μήκους]

Παπαγεωργίου, Β. (2016). Παιδοστάσιο [ταινία μικρού μήκους]

Ταινίες για ανάλυση εκφραστικών μέσων:

Κινηματογραφικό εργαστήρι 13^{ου} Δ. Σ. Σερρών. (2016). Δάγκωσε μια τάρτα, μη δαγκώνεις το διπλανό σου [ταινία μικρού μήκους]

7^ο Δ. Σ. Χανίων. (2012). Μάθημα ανατομίας [ταινία μικρού μήκους]

5^η ενότητα – Διάχυση των αποτελεσμάτων

Δ. Σ. Βατόλακκου. (2017). Δεν είναι αυτό που νομίζεις [ταινία μικρού μήκους]

Φύλλα εργασίας:

Γνωριμία με τη «φωτογραφική έκφραση» για παιδιά του Δημοτικού, Μένης Θεοδωρίδης, http://new.karposontheweb.org/wp-content/uploads/2018/03/4_Askiseis_Dimotikou.pdf

Η ταυτότητα μιας ταινίας, Φωτεινή Δημοπούλου,

<https://drive.google.com/file/d/1fAml1XULdckk6OE-K8EAan44lVZLauTL/view?usp=sharing>

Η ιστορία του κινηματογράφου, Φωτεινή Δημοπούλου,

<https://drive.google.com/file/d/1hKxSeX5gWDcrc0cdNi9QUy1Ik6ULf3o/view?usp=sharing>